

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ІІІ Інститут історії та філософії

Кафедра філософії та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІІІ історії та філософії

Ю.В. Подрез

(підпис) (ініціали та прізвище)

«01» жовтня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етика, естетика

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

освітня-програма Середня освіта (Німецька та англійська мови)

Мова навчання українська

Погоджено навчально-методичною комісією
ІІІ Інституту історії та філософії
«28» вересня 2018р.

Голова Подрез Ю.В., к. істор.н., доцент

Суми – 2018

Розробник: Бондар І.О. – к. філософ. наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та
соціальних наук

Протокол № 2 від «28» вересня 2018 р.

Завідувач кафедри

Снегірьов І. О. – кандидат філософських наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Освітній ступінь: бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		2, 3-й	
		Семестр	
4, 5-й			
Лекції:			
18 год.			
Практичні, семінарські:			
18 год.			
Лабораторні:			
0 год.			
Самостійна робота:			
52 год.			
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин – 90		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Етика, естетика» є: допомогти студенту, майбутньому вчителю зрозуміти єдність, цілісність, органічність етичної думки сучасної епохи, осмислити хвилюючі моральні проблеми сьогодення, адже в складному процесі формування духовної культури особистості вивчення етики надзвичайно важливе.

Основні завдання вивчення дисципліни «Етика, естетика»:

- 1) формування уявлень про історію розвитку сучасної етичної думки;
- 2) розкриття специфіки етичних проблем сьогодення (евтаназії, смертної кари тощо), аналіз естетичних проблем у контексті певної історичної доби;
- 3) розгляд основних етичних концепцій видатних діячів науки та культури;
- 4) вивчення функцій моралі в суспільстві;
- 5) ознайомлення студентів з основами формування моральної свідомості, її віковими особливостями в умовах глобалізації;
- 6) аналіз основних моральних засад сучасної особистості в контексті етичних концепцій;
- 7) актуалізація здатності до творчого сприйняття тенденцій, символів, течій і феноменів світової моральної культури;
- 8) вироблення навичок самостійної роботи зі спеціальною літературою та джерелами;
- 9) формування цілісного гуманістичного світосприйняття як фундаментальної основи світоглядної підготовки особистості.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення студентами-філологами дисципліни «Етика, естетика» базується на раніше вивчених ними дисциплінах: історія та культура України, філософія, історія світової літератури, іноземна мова, педагогіка, психологія тощо.

Зміст програми враховує всі нюанси підготовки вчителів, керівників та науковців.

3. Результати навчання за дисципліною

Компетенції, якими повинен володіти майбутній фахівець, в результаті вивчення дисципліни «Етика, естетика», формуються через знання, вміння та навички відповідно.

В результаті вивчення дисципліни «Етика, естетика» студенти повинні **знати:**

- а) історію виникнення і основні етапи розвитку етичної і естетичної науки;
- б) значення і роль моралі у житті суспільства;
- в) основні естетичні і морально-етичні концепції найвидатніших світових та вітчизняних діячів науки і культури;
- г) основні напрями і стилі в мистецтві в контексті естетичних концепцій.

Студенти повинні на практиці застосовувати наступні **вміння:**

а) аналізувати літературу з проблем взаємозв'язку моралі з іншими формами суспільної свідомості, професійної моралі, формування моральної свідомості, сенсу життя, міжособистісних стосунків;

б) аналізувати літературу з проблем етики, естетики і мистецтва;

г) визначати шляхи і засоби педагогічного впливу в системі естетичного виховання, мета якого – формування нової генерації української інтелігенції;

д) моделювати вирішення проблемних ситуацій у майбутній педагогічній практиці, стосунків у сім'ї та колективі.

Результатами вивчення курсу «Етика, естетика» є розвиток у майбутнього фахівця уміння правильно зрозуміти єдність, цілісність, органічність етичної думки кожної епохи, осмислити хвилюючі моральні проблеми сьогодення, адже в складному процесі формування духовної культури особистості вивчення етики і естетики є важливим.

Ці уміння формуються на усіх етапах вивчення даної дисципліни.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує проблеми, об'єктивно оцінює досягнення та вплив історії естетичних вчень на розвиток та формування світогляду епохи та майбутнього.
82 - 89	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді.
74 - 81	Студент потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, аргументація неточна, оцінювання подій, ідей, досягнень більш емоційне ніж наукове. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки.
64 - 73	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни.
60 - 63	Викладач постійно корегує відповідь студента, мова спрощена.
35-59	Студент не володіє необхідними знаннями, не демонструє практичних навичок вивчення дисципліни.
1 - 34	Відповіді на теоретичні питання відсутні.

Розподіл балів

Поточний контроль																				Разо	Сума
РОЗДІЛ 1										РОЗДІЛ 2											
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 1.5	T 1.6	T 1.7	T 1.8	T 1.9	T 1.10	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6	T 2.7	T 2.8	T 2.9	T 2.10		100
Поточний контроль																				70	
2	4	6	2	6	2	4	4	2	4	4	6	2	2	4	2	6	2	2	4		
Контроль самостійної роботи																				30	
1	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2		

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобам оцінювання та методами демонстрування результатів навчання «Етика, естетика» є тести, проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Етика

Тема 1.1. Предмет і завдання етики

Етика, як наукова дисципліна, її теоретичні основи. Взаємозв'язки етики з іншими науками. Методологічні принципи етики. Етика і мораль: кореляція понять. Основні етапи розвитку моралі. Проблема прогресу моралі.

Тема 1.2. Специфіка і структура моралі. Походження і функції моралі.

Природа моралі, структура моралі. Сутність і функції моралі. Концепції походження.

Тема 1.3. Основні етапи розвитку етичної науки.

Особливості етичної думки стародавніх Греції та Риму. Морально-етична думка Середньовіччя.. Етика епохи Відродження. Етична думка XVII ст., XVIII ст. Позитивізм в етиці. Етика марксизму. Етична думка XX – початку XXI ст.

Тема 1.4. Основні етичні категорії.

Етичний категоріальний апарат, його становлення та класифікація. Добро і зло, як ключові етичні категорії. Обов'язок, відповідальність. Честь і гідність. Сенс життя та щастя.

Тема 1.5. Релігійна мораль і етика.

Мораль релігійна та світська. Вплив релігійних принципів на морально-психологічний клімат суспільства. Особливості моральних доктрин світових релігій.

Тема 1.6. Проблеми моральної діяльності.

Мораль і практична діяльність людини. Етичний аспект взаємодії людини з довкіллям. Етична експертиза болючих проблем сучасності: тероризм, евтаназія, суїцид, клонування, трансплантація донорських органів та ін. Спілкування як царина людської моральності. Вчинок, як елемент моральної діяльності. Ознаки і структура вчинку, його оцінка.

Тема 1.7. Культура спілкування й етикет.

Феномен людського спілкування: сутність, засоби та форми. Етикет, особливості мовного етикету. Етика взаємостосунків у колективі.

Тема 1.8. Моральна свідомість дитини: вікові особливості формування.

Вікові особливості формування моральної свідомості дитини. Відмінність процесів виховання та соціалізації від процесів становлення та розвитку особистості. Проблема періодизації процесу морального розвитку особистості.

Тема 1.9. Професійна мораль і норми службово-ділових стосунків.

Роль і значення ділового етикету. Поняття професійної моралі. Специфіка видів діяльності, в сфері яких вона виникає. Зміст кодексів моральної етики (лікар, юрист, журналіст, вчитель). Педагогічна мораль як компонент суспільної свідомості та її роль в роботі вчителя. Професійні деформації.

Тема 1.10. Моральні цінності дружби, кохання, сім'ї.

Любов і дружба. Різновиди любові. Характеристика дружби в «Нікомаховій етиці» Аристотеля. Товариськість і дружба. Сім'я і шлюб.

Розділ 2. Естетика.

Тема 2.1. Предмет і завдання естетики.

Естетика як наука. Естетика, філософія, мистецтвознавство: їх співвідношення. Завдання і значення естетики в системі наук про людину.

Тема 2.2. Етап розвитку естетичної думки.

Антична естетика. Естетика середньовіччя. Естетика епохи Відродження. Естетика XVII - першої половини XVIII ст. Естетика другої пол. XVIII-XIX ст. Естетика XX ст.

Тема 2.3. Естетична діяльність та естетична свідомість.

Зв'язок естетичної діяльності й естетичної свідомості. Основні сфери прояву естетичної діяльності. Естетична свідомість і процес її формування. Структура естетичної свідомості.

Тема 2.4. Основні естетичні категорії.

Поняття про естетичні категорії. Сутність і специфіка естетичного.

Прекрасне і високе. Прекрасне у мистецтві. Трагічне і комічне.

Тема 2.5. Сутність мистецтва і його місце в житті суспільства

Проблема походження мистецтва в історії естетичної думки. Художня культура як суспільне явище. Соціальні функції мистецтва.

Тема 2.6. Художньо-образна система мистецтва

Мистецтво — як одна із форм суспільної свідомості. Генезис і природа художнього образу. Рівні художнього образу. Особливості художнього образу.

Тема 2.7. Зміст і форма у мистецтві

Художній витвір як цілісна система. Єдність змісту і форми у мистецтві. Художній витвір і його зміст. Форма, її складові і матеріал.

Тема 2.8. Історичні закономірності художнього розвитку

Сутність мистецтва і його місце в житті суспільства. Художній метод, напрямок, стиль. Аналіз художніх епох і напрямків в мистецтві минулого. Мистецтво Античності, середньовіччя, Відродження; основні мистецькі напрямки Нового часу.

Тема 2.9. Мистецтво XX століття в контексті європейської естетики.

Ірраціональна інтуїція А. Бергсона і формально технічні пошуки в європейському мистецтві XX ст. Кубізм і абстракціонізм. Психоеаналіз і сучасне мистецтво. Експресіонізм і сюрреалізм. Філософські основи і принципи художньої творчості в екзистенціалізмі.

Тема 2.0. Морфологія мистецтва

Проблема класифікації видів мистецтва в історії естетичної думки. Джерело видів мистецтва. Поділ мистецтва на роди і жанри. Специфіка сприйняття художнього витвору різних видів мистецтва. Розуміння мови мистецтв як структурна грань художнього сприйняття. Види мистецтва. Живопис і графіка, архітектура, скульптура, музика. Масові, «видовищні» мистецтва.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Вступ. Етика.												
Тема 1.1. Предмет і завдання етики.	4	2				2						
Тема 1.2. Специфіка, структура, концепції походження і функції моралі.	4	2				2						
Тема 1.3. Основні етапи розвитку етичної науки	6		2			4						

Тема 1.4. Основні етичні категорії	4		2			2						
Тема 1.5. Релігійна мораль і етика	4					4						
Тема 1.6. Проблеми моральної діяльності	4		2			2						
Тема 1.7. Культура спілкування і етикет	4	2				2						
Тема 1.8. Моральна свідомість дитини: вікові особливості формування	4	2				2						
Тема 1.9. Професійна мораль і норми службово-ділових стосунків	4		2			2						
Тема 1. 0. Моральні цінності дружби, кохання і сім'я	4					4						
РОЗДІЛ 2. Естетика												
Тема 2.1 Предмет і завдання естетики		2				2						
Тема 2.2. Етапи розвитку естетичної думки		2	2			2						
Тема 2.3. Естетична діяльність та естетична свідомість			2			2						
Тема 2.4. Основні естетичні категорії			2			4						
Тема 2.5. Сутність мистецтва і його місце у житті суспільства		2				2						

Тема 2.6. Художньо-образна система мистецтва					4						
Тема 2.7. Зміст і форма у мистецтві					4						
Тема 2.8. Історичні закономірності художнього розвитку			2		2						
Тема 2.9. Мистецтво ХХ ст. у контексті європейської естетики		2			2						
Тема 2.10. Морфологія мистецтва			2		2						
Усього годин	90	18	18		2	52					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Основні етапи розвитку етичної науки	2	
2.	Основні етичні категорії	2	
3.	Проблеми моральної діяльності	2	
4.	Професійна мораль і норми службово-ділових стосунків	2	
5.	Етапи розвитку естетичної думки	2	
6.	Естетична діяльність та естетична свідомість	2	
7.	Основні естетичні категорії	2	
8.	Історичні закономірності художнього розвитку	2	
9.	Морфологія мистецтва	2	
Разом			

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

Етика

1. Букреев В. И., Римская И. Н. Этика права. - М., 1998. - 336 с.
2. Видищенко В. М. Етика. Навчальний посібник. – Суми, 2007. – 288 с.
3. Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. Этика. - М., 2005. - 472 с.
4. Герет Томас М., Клоноскі Річард Дж. Етика бізнесу. - К.: Основи, 1999. - 214 с.
5. Дерев'янка Т.М. Етика. Навчальний посібник. - К., 2000.- 316 с.
6. Дерев'янка Т.М. Етика і естетика // Навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів. - К.: НАУ, 2004.- 85 с.

7. Этика: Учебное пособие / Под. ред. Т. В. Мишаткиной, Я. С. Яскевич. // – Мн.: Новое знание, 2002. -509с.
8. Етика ділового спілкування: Курс лекцій // Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка, М. П. Лукашевич, І. Б. Осечинська. - К.: МАУП, 1999. -208 с.
9. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. - К.: Лібра,1999. - 138 с.
10. Зеленкова И. Л., Беляева Е. Этика. - Минск, 1998. - 368 с.
11. Малахов В. А. Этика: Курс лекцій: Навчальний посібник. - К., 2004. -304 с.
12. Палеха Ю.І., Водерацький Ю.В. Етика ділових стосунків. Навчально-методичний посібник. - К.: Вид-во Укр.- фін. Ін-ту менеджм. і бізнесу, 1999. - 138 с.

Естетика

1. Боров Ю.Б. Естетика : В 2 т.-Смоленск,1997.
2. Власов В.Г. Стили в искусстве: Словарь.- СПб.,1995.
3. Волков И.Ф. Творческие методы и художественные системы.-М. ,1978.
4. Гильберт К.Дун Г. История эстетики.-М.,1971.
5. Зись А.Л. Искусство и эстетика.-М.,1975.
6. Левчук Л.Західноєвропейська естетика ХХ століття.-К.,1997.
7. Любимова Т.Б. Комическое, его виды и жанры.-М.,1980.
8. Любимова Т.Б. Трагическое как эстетическая категория.-М.,1985.
9. Шестаков В.П.Эстетические категории. Опыт систематического и исторического исследования.-М.,1983.
10. Естетика: Підручник/За заг. ред. проф. Л.Т.Левчук.-К.,1997.
11. Эстетика: Учеб. пособие / Под общей ред.проф. Л.Т.Левчук.- К.,1991.
12. Эстетика: Учеб. пособие / Под ред. проф. В.А.Лозового.- Суми,1999.
13. Естетика: Підручник / За загальн.ред. проф. Л.Т.Левчук.-К.,2006.

Додаткові:

Етика

1. Аболіна Т. Г., Єрмоленко А. М., Кисельова О. О., Малахов В. А. Етичні норми і цінності: проблема обґрунтування. - К.: Стилос., 1997. - 243 с.
2. Апель К. - О. Етноетика та універсалістська макроетика // Політична думка. - 1994. - №3. - с. 114-118; №4. - С. 85-92.
3. Апресян Р. Г. Идея морали и базовые нормативно-этические программы. - М., 1995. - 353 с.
4. Ассаджоли Р. Психосинтез: теория и практика. - М., К., 1994. - 345 с.
5. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. - К.,1998.-475 с.
6. Бубер М. Образы добра и зла // Бубер М. Два образа веры. - М., 1995. - С. 88-210.
7. Батищев Г.С. Особенности культуры глубинного общения // Вопросы философии. - 1995. - №3. - С. 109-129.
8. Байбурин А. К., Топорков А. Л. У истоков этикета. - Л., 1990. - 66 с.
9. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений: Люди, которые играют в игры: Психология человеческой судьбы. - СПб, 1992. - 185 с.
10. Вечер Л. С. Секреты делового общения. - Мн.: Высш. шк., 1996. - 367 с.
11. Виндельбанд В.О свободе воли // Избранное. Дух и история. - М., 1995. С. 503-640.
12. Войтыла К. Основания этики // Вопросы философии. - 1991. - №1. - С. 29-61.
13. Войтыла К. Иоанн Павел П. Любовь и ответственность. - М., 1993. - 380 с.
14. Гусейнов А. А. Золотое правило нравственности. - М., 1988. - 271 с.
15. Дерев'янка Т. Концепція "Абсолютного Добра" В.С.Соловйова // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Зб. наук. праць. - К: Знання, 1999. - С. 254-262.
16. Дерев'янка Т.М. Мистецтво бути людиною (у світлі філософії Г.Сковороди) // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. - К., 1998, Вип. 2.- С. 164-176.

17. Диалог и коммуникация: философские проблемы. // Вопросы философии. - 1989. - №7. - С. 3-27.
18. Дробницкий О. Г. Проблемы нравственности. - М., 1977. - С. 24-70.
19. Дробович А. Общение: наука и искусство. - М., 1996. - С. 58-140.
20. Зубенко Л. Г., Нємцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навч. посіб. -К.: "ЕксОб", 2000. - 200 с.
21. Этика сотрудников правоохранительных органов: Учебник. - М.: Изд.: "Щит_М", 2002. - 524 с.
22. Этикет. - М.: "Цитадель - Триада", 1996. - 224 с.
23. Іщенко Ю. Умови можливості толерантності в античності // Філософська думка, 2001. - № 3. - С.115-143.
24. Карнеги Д. Как завоевать друзей и оказывать влияние на людей. - К., 1990. - С. 10-214.
25. Кримський С. Уособлення як шлях самостворення людини // "Філософсько-антропологічні читання" - 95. - К.,1996.
26. Льюис К. С. Любовь. Страдание. Надежда. - Притчи. Трактаты. - М., 1992. - С. 125-184; 208-261.
27. Малахов В. А. Смысл жизни и нравственное отношение личности к миру. - М., 1987. - 210 с.
28. Малахов В. А. Стыд (философско-этический очерк). - М., 1989. - 64 с.
29. Маслоу А. Психология бытия. - М., 1997. - 304 с.
30. Милтс А. А. Совесть // Этическая мысль: Научно-публицистические чтения. - М., 1990. - С. 227-293.
31. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. // Соч.: в 2-х т. - М., 1990. - т.2 -С. 238-407.
32. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті: Курс лекцій. - К.: "Кондор". - 2003.- 218 с.
33. Петров В. Особа Сковороди // Філософська і соціологічна думка. - 1995. - №3-4. - С. 169-189.
34. Пост Э. Этикет. - М.: Межд. Акад. Изд. Компания "Наука", 1996. - 616 с.
35. Проценко О. Історичні типи етикетної поведінки. Філософська думка. // 2002. - №4. - С. 9 - 15.
36. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. - Львів: В-во "Сполом", 2001. - 223 с.
37. Рікер П. Етика і мораль // Навколо політики. - К., 1995. - С. 269-283.
38. Романов М. Справочник по этикету. - К., 1994. - 123 с.
39. Русский Эрос или философия любви в России. - М., 1991. - 448 с.
40. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. - К., 1998. - 669 с.
41. Соловйов Е. Толерантність як новоевропейська універсалія. // Політична думка. - 1996. №3-4. С. 148-168.
42. Соловьев В.С. Смысл любви // Соловьев В.С. Соч.: в 2-х т. - М., 1990. - т.2. - С. 493-547.
43. Тодоров Ц. Обличчям до екстремі. - Львів, 2000.- 415 с.
44. Томенко М. В. Теорія українського кохання. - К.,2002. - 128 с.
45. Тейлор Ч. Етика автентичності. - К.: Дух і літера., 2002. -178 с.
46. Ушкалов Л. Українське барокове мислення. Сім етюдів про Григорія Сковороду. - Харків:"Акта",2001. -218 с.
47. Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми // Шинкарук В. І., Табачковський В. Г., Шалашенко Г. І. та ін.; НАН України. Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. - К.: Пед. думка, 2000. -286с.
48. Франк С. Л. Смысл жизни // Духовные основы общества. - М., 1993. - С. 147-216.
49. Франкл В. Человек в поисках смысла. - М., 1993. - С. 261-327.
50. Фромм Э. Душа человека. - М., 1992. - 430 с.
51. Фромм Э. Искусство любви. - М., 1990. - 85 с.
52. Фуко М. Герменевтика субъекта. // Социо-логос. - М., 1991. - С. 281-310.
53. Фуко М. Забота о себе. История сексуальности. - К., 1998. - С. 228.
54. Хамитов Н. Пределы мужского и женского. - К., 1997. - 172 с.

55. Хамитов Н. Философия одиночества: Одиночество женское и мужское. - К., 1995. - С. 158.
56. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме. // Время и бытие. - М., 1993. - С. 192-221.
57. Холопова Т.И., Лебедева М.М. Протокол и этикет для деловых людей. - М.: Изд. центр "Анкил", 1994. - 208 с.
58. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. - М., 1992. - С. 41-237.
59. Шелер М. Формализм в этике и материальная этика ценностей // Шелер М. Избр. произв. - М., 1994. - С. 259-337.
60. Шеломенцев В.Н. Этикет и культура общения. - К., 1995. - 352 с.

Эстетика

1. Андреев А.Л. Художественный образ и гносеологическая специфика искусства.- М.,1981.
2. Аристотель Собр.соч.:В 4 т.М.,1975.- Т. 1.
3. Бергсон А. Материн и память // Собр.соч.-М.,1992.-Т.1.
4. Бонар А. Греческая цивилизация.-М.,1992.
5. Волкова Е.В. Произведение искусства - предмет эстетического анализа.
6. Гегель Г.В.Ф. Эстетика В 4 т.- М.,1968.
7. Горанов К. Художественный образ и его историческая жизнь.-М. ,1970.
8. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств.Вып.1-2-М.,1988
9. Долгов К.М.От Киркегора до Камю.-М.,1991.
10. Доценко А.С. Проблема стиля в эстетике и искусствознании.-М.,1983.
11. Ильин Г.И. Постструктурализм, деконструктивизм, постмодернизм.-М.,1996.
12. Искусство Средних веков и Возрождения.Энциклопедия.-М.,2001.
13. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли.-М., 1964.-Т.1,2,3.
14. Каган М. Морфология искусства.,Л.,1972.
15. Камю А. Бунтующий человек.-М.,1990.
16. Кант И.Критика способности суждения //Соч.-М.Д966.-Т.5.
17. Костиков Н.А. Эстетика быта и поведения.-М.,1982.
18. Крылова Н.Б. Эстетическая деятельность и культурный прогресс.-М.,1983.
19. Левчук Л.Психоанализ и художественное творчество.-К.,1980.
20. Лекции по истории эстетики.-Л.,1973-80.-Т.1-4.
21. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения.-М.,1978.
22. Овсянников М.Ф. История эстетической мысли.-М.,1978.
23. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика: Философия культуры. - М., 1991.
24. Платон. Собр. соч.: В 3 т. - М., 1970. - Т. 2.
25. Полевой В.М. Искусство Греции. - М., 1984.
26. Самосознание европейской культуры XX века. - М., 1991.
27. Столович Л.Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстетической аксиологии. - М., 1994.
28. Современная западная философия: Словарь. - М., 1991.
29. Фрейд З. Достоевский и отцеубийство // "Я и Оно". Труды разных лет: В 2 кн. - Тбилиси, 1991.
30. Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура. - №., 1992.
31. Фрейд З. Художник и фантазирование.-М.,1992.
32. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге.-М.,1991.
33. Шопенгауэр А. Избранные произведения.-М.,1992.-С.413.
34. Ясперс К. Смысл и назначение истории.-М. ,1991.
35. Степанов А. Искусство эпохи возрождения. Италия 14-15 века. – Санкт-Петербург, 2005.
36. Раздольская В.И. Европейское искусство 19 века. Классицизм, романтизм. – Санкт-Петербург, 2005.
37. Львова Е.П., Фомина Н.Н., Некрасова Л.М., Кабакова Е.П. Мировая художественная культура. От зарождения до 17 века. (Очерки истории). – Санкт-Петербург, 2007.

38. Львова Е.П., Сарабьянова Д.В. и др. Мировая художественная культура. 20 век. – СПб, 2007.
39. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. – К., 2008.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

<http://iph.ras.ru/aesthetics.htm>

<http://www.gumer.info/>

<http://aesthetics.philosophy.spbu.ru/>

<http://www.psychologos.ru/categories/view/estetika>

<http://www.olshanski.ru/raboty-po-estetike/>

<http://painting.artyx.ru>

<http://architecture.artyx.ru>

<http://fashion.artyx.ru/sitemap/theatre.shtml>

<http://nearyou.ru/>

http://www.arhit.ru/index_rus.html

<http://www.independent-academy.net/about/index.html>

<http://ethicscenter.ru/>

<http://www.etiket.ru/>

<http://abccba.ru/index.php>

<http://ru.encyclopedia-of-religion.org/ethics.html>

<http://ru.aquarian-age.org.ua/God-speaks/Teachings-of-Jesus-Christ.html>